

Tisdagen den 17 september

Kl. 13.00–13.40

§ 1 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 19 september kl. 14.00*.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2019/20:1 för torsdagen den 12 september i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från utbildningsutskottet.

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2019) 620 till arbetsmarknadsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 7 november*.

§ 4 Svar på interpellation 2018/19:311 om ändamålsenligt materiel för kvinnor i försvaret

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig varför inte kvinnliga soldaters klädbehov tillgodoses, som bland annat godkända ändamålsenliga underkläder, och vilka åtgärder jag och regeringen vidtar för att se till att även kvinnliga soldater får tillgång till godkänd och ändamålsenlig utrustning.

Alexandra Anstrell har vidare frågat mig hur jag och regeringen, utöver den helt grundläggande frågan om möjligheter till ändamålsenlig materiel, ämnar arbeta för att öka jämställdheten inom försvaret.

Den könsneutrala värnplikten som aktiverades under 2017 medger en möjlighet till en ökning av andelen kvinnor i Försvarsmakten. Det är i sin tur en förutsättning för ökad jämställdhet i försvaret. Kvinnor i det militära

försvaret ska ha samma möjligheter som männen att vara framgångsrika i sin uppgift och ha tillgång till säker och ändamålsenlig materiel.

Regeringen har gett Försvarsmakten ett tydligt uppdrag att öka jämställdheten inom myndigheten och att vidta åtgärder för att öka antalet kvinnor på alla nivåer i organisationen. Jag konstaterar att Försvarsmakten bedriver ett målinriktat och strukturerat arbete för att öka jämställdheten inom myndigheten.

Det är Försvarsmaktens uppgift att tillse att all personal har ändamålsenlig materiel. Jag vet att det har skett mycket som är positivt, och jag kommer att fortsätta att följa frågan.

Anf. 2 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaret!

Jag måste ändå få börja med att säga att bara för att Sverige har en könsneutral värnplikt betyder det inte att Försvarsmakten per automatik är jämställd.

Att det inte finns bra kläder till kvinnor inom Försvarsmakten är ju inte på något sätt en ny fråga, har jag förstått. Jag har till och med fått höra att kläder till kvinnor inom Försvarsmakten varit ett problem sedan 1980. Då var jag sex år.

Fru talman! Detta är ett utdraget problem, och egentligen kan jag inte förstå varför det är ett problem. Jag tänker att i resten av samhället är det ganska enkelt att hitta kläder till både män och kvinnor.

Jag har ändå förstått, och fått det berättat för mig från många olika håll, att man har talat om en framkomlig väg länge, men på sina håll har problemet viftats bort som en petitess.

Vid något förband skrevs en rapport som skickades vidare till FMV, där de slutligen fick ett svar som uppfattades som negligerande och förminskande. Formuleringar i svaret antyder till exempel att kvinnorna av modeskäl väljer för stor eller för liten storlek på den personliga utrustningen och att detta skapar problemen. Svaret säger i stort att många synpunkter är riktiga och väl kända men att ekonomin är begränsad och att det kostar att hålla fler storlekar. Vilken effekt just den rapporten haft för kvinnorna på det förbandet vet vi inte, men de har inte märkt något i verksamheten.

Fru talman! Jag har under mitt korta år i försvarsutskottet mött människor på olika positioner inom Försvarsmakten och pratat om frågan om en uniform anpassad även till kvinnor. Samlat kan jag säga att de är frustrerade och känner sig ifrågasatta.

Det finns till synes enkla åtgärder som kan vidtas och marginella investeringar som kan göras relativt Försvarsmaktens budget, men ändå går det inte att lösa problemet – efter 30 år.

Fru talman! När jag under sommaren fick möjlighet att besöka vår insats i Mali fick jag reda på att den enda godkända bh som fanns tillgänglig var tillverkad i merinoull. Det tänker jag är jätteskönt under vintern i Arvidsjaur, men det var inget som jag själv prioriterade i min packning. Bh:n sägs dessutom vara så dåligt anpassad att om den över huvud taget ska ge något stöd behöver den vara så tajt att man behöver en påkläderska för att kunna dra den över huvudet.

Under olika besök runt om i Sverige har jag frågat hur det står till med frågan om uniformer. Problemet är att kvinnor upplever irritation och fysiska skador från kängor i fel storlek, fel passform på hjälmar, kroppsskydd, fältjacka, byxor, tröjor, långkalsonger, trosor och så vidare. Utrustningen ställer till besvär och är en säkerhetsrisk i vardagen.

Ibland skriver kvinnor en rapport och lämnar in, men tilltron till att en förändring ska ske är liten. I vissa fall har kvinnor fått materiel omsydd, men det kräver i hög grad att individer står på sig. Nu finns det dessvärre en ton av acceptans och resignation avseende materielbrister hos kvinnorna. På allvar, fru talman: Hur svårt ska det vara att få till bra och ändamålsenliga kläder i olika former och storlekar? Och varför tar inte regeringen ansvar för frågan? Eller ligger det inte för en feministisk regering att se till att både kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att försvara vårt land?

Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag vill först markera att återinförandet av den allmänna värnplikten efter att den borgerliga majoriteten med tre rösters marginal avskaffade den – gjorde den vilande – en gång i tiden är en sak som bidrar till att skapa en plattform för ökad jämställdhet och för att få fler kvinnor i försvaret.

I snitt handlar det om att det är 15,5 procent som är kvinnor som går in i grundutbildning med värnplikt jämfört med tidigare 12 procent.

I dag finns en artikel i Sydöstran om marinens värnpliktskull på 235 personer i Karlskrona. Vi kan notera att ungefär 20 procent är kvinnor. Värnplikten skapar möjligheter för fler kvinnor i Försvarsmakten.

Jag vill också påminna om Försvarsmaktens handlingsplan för jämställdhetsintegrering 2015–2018. Där finns styr- och uppföljningsmekanismer, utbildning, åtgärder av den fysiska arbetsmiljön och försvarsmaterielens användbarhet. Handlingsplanen är en viktig del i myndighetsdialogen från departementets sida med Försvarsmakten, så frågorna är inte bortglömda.

I fråga om konkreta leveranser kan jag nämna aktuella volymer i augusti 2019 när det gäller personlig utrustning för kvinnor. I fråga om träningskläder med kit som omfattar byxa, jacka, shorts, baddräkt, T-shirt och sport-bh finns 2 900 kit. Gravidskjortor, 420. Trosor i boxermodell, benämnt inom Försvarsmakten långtrosor, 8 000 par. Långkalsonger för kvinnor, 3 240 par. Bh för militärt bruk, 5 072. Knästrumpor, okänt antal. Därutöver finns marschkängor i flera varianter, 20 000 par. Den nya trosan av boxermodell har, enligt uppgift, upphandlats i tiotusental exemplar, och det finns gott om dem i förbandsförråden.

För merinoull råder det, till skillnad mot syntetiska material, bättre flamsäkerhet och i övrigt bättre egenskaper ur skydds- och hygiensynpunkt. Den produkt som har köpts in heter Icebreaker och är av hög kvalitet, enligt FMV. I dagsläget finns ingen tillgänglig civil produkt som svarar mot säkerhetskraven och som skulle motverka den dåliga komforten vid användandet i ökenklimat. Den kravspecifikationen finns dock för det nya samnordiska uniformssystem som är under framtagande. Det är alltså Nordic Combat Uniform, som kommer att bli föremål för anskaffning 2020.

Tester är planerade i alla fyra länder för Nordic Combat Uniform, och i Sverige är det utvalda organisationsenheter: I 19, Lv 6, Amf 1, F 17, Trängregementet och K 3.

Jag håller inte med om att det här är en fråga som Försvarsmakten inte arbetar med. Jag instämmer i att det finns en hel del övrigt att göra, men jag ser att man försöker göra saker och komma någonvart. Från departementets sida kommer vi att följa den utvecklingen.

Jag vill också understryka att det är Försvarsmaktens uppgift att förse personalen med ändamålsenlig materiel, uniformsklädsel och personlig utrustning. Det ansvaret är alltså ytterst ett myndighetsansvar. Men vi har tydliga direktiv om detta från departementets sida.

Anf. 4 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Planer i all ära, men blir det inte något av dem är de inte mycket att ha.

En del saker är säkert svårare att få till än andra. Jag förstår det. Men vi har ju lyckats landa på månen – för ganska länge sedan. Ändå har vi i Sverige 2019 kroppsskydd med sidoplattor och bröstplattor som inte passar på en kvinna om hon har höfter och bröst. De flesta kvinnor har ju det. Sidoplattorna skaver på höfterna och bröstplattorna är inte formade efter bröst, vilket gör att det är svårt att bära dem. Förmågan att andas, köra fordon, röra sig och verka minskar, vilket innebär att stridsdugligheten reduceras.

FOI:s rapport *Karriärhinder för militära kvinnor* berättar om hur militära kvinnor möter andra barriärer för sina karriärer än män. Här är materielfrågan en punkt. Materiel för kvinnor behöver prioriteras baserat på faktisk problematik. Det handlar alltså inte om gnäll på utseende utan om hälso- och säkerhetsrisker.

Nödvändiga åtgärder behöver vidtas för att förhindra att anställda och pliktade kvinnor utsätts för dessa risker.

Fru talman! Om den feministiska regeringen saknar kunskap om förekommande materielrelaterade hälso- och säkerhetsrisker för kvinnor kan jag berätta att det finns massor av kloka, icke gnälliga kvinnor och män på plats i våra verksamheter som gärna delar med sig av sina erfarenheter – gratis. Annars kan man ju tillsätta en utredning.

Fru talman! I min interpellation har jag ställt ett antal frågor, men jag upplever att jag fått få svar. Varför, efter så många år av problem, tillgodoses inte kvinnliga soldaters behov av bland annat godkända ändamålsenliga underkläder?

Försvarsministern hänvisar till Försvarsmakten, fru talman. Ett klagörande för åhörarna vi har här inne och säkert även på tv: Försvarsmakten leds av en överbefälhavare som i sin tur sorterar under Försvarsdepartementet. Försvarsministern är trots allt chef för Försvarsdepartementet, som i sin tur ansvarar för Sveriges militära försvar och dess stödmyndigheter. Högsta ansvarig måste alltså vara försvarsministern.

Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag har aldrig talat om några gnälliga synpunkter eller några irrelevanta synpunkter, så den delen av debatten tycker jag att vi omedelbart kan ta bort.

Jag tycker också att insinuationen att detta inte tas på allvar kan tas bort, i alla fall när det gäller regeringen och den politiska sidan. Som jag sagt har vi i myndighetsdialogen varit tydliga om de här sakerna.

Det ligger också en försvarsmaktshandlingsplan för jämställdhetsintegrering, där det här arbetet pågår hela tiden. Jag har talat med ÖB om sådana här frågor vid flera tillfällen, och det jag möter är respekt för dessa frågor.

Sedan kan man alltid diskutera vad som är realitet och inte. Jag räknade upp här, rätt så preciserat, träningskläder, trosor i boxermode, långkalsonger för kvinnor, bh för militärt bruk, knästrumpor och så vidare. Det är sådant som levereras. Det är reella fakta det handlar om. Arbetet med den nordiska uniformen är också reella fakta som pågår. Så att bara tala ungefär som om ingenting pågår tycker inte jag är att ge en sjust bild av det hela. De synpunkter och den kritik som funnits har man väl försökt ta till sig inom Försvarsmakten.

Jag tycker också att det är bra att vi nu, genom att vi återinförde den allmänna värnplikten, kan se en ökad andel kvinnor som kommer in i Försvarsmakten och att man steg för steg kan öka andelen kvinnor som tjänstgör i värnpliktsorganisationen men också så småningom som officerare.

Det har alltså gjorts en hel del, men det är inte så att vi kan vara nöjda och tycka att allting är tillfyllest. Vi ska naturligtvis gå vidare i detta.

Andra saker man behöver ta i beaktande är att vi från svensk sida har jobbat länge med FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Vi har också ansvar för ett nordiskt centrum för genderperspektiv i militära operationer, där vi både i Sverige och internationellt utbildar i den typen av frågor och har fått mycket gott renommé i olika sammanhang.

Jag ser det som viktigt att också när man ska effektivisera den operativa förmågan i förbanden väga in genderperspektivet och integrera jämställdheten i tänkandet. Det är viktigt att rekrytera och behålla kvinnor i Försvarsmakten. I det sammanhanget ser jag den allmänna värnplikten – som ditt parti, Alexandra Anstrell, en gång drev igenom att den skulle vara vilande – som ett oerhört väsentligt instrument.

Ur mitt perspektiv sett jobbar Försvarsmakten med frågan, men vi har en del övrigt som behöver verkställas och göras. Vi är inte på något sätt klara än, men processen är igång. Det har skett beställningar och leveranser, och arbetet med detta kommer att fortsätta.

Anf. 6 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! En kvinna inom Försvarsmakten i dag har sagt: Att en kvinna kan strida i sin befattning med alla dessa brister är ett mirakel. Att inte ha skyddsutrustning anpassad för att passa soldater med bröst är bekymrande. I en krigssituation kommer kvinnor att strunta i kroppsskyddet, vilket innebär en högre risk – i värsta fall med dödlig utgång.

En annan kvinna har sagt: Om man menar allvar med att man vill ha fler tjejer i Försvarsmakten måste man ta fram materiel som gör att vi kan prestera på lika villkor. Det måste bli tydligt att kvinnor är lika välkomna som män. I dag signalerar materielen dessvärre något annat.

Jag citerar en tredje: Att det i dag, 2019, fortfarande saknas utrustning så att den svenska soldaten och sjömannen ska kunna utföra sitt värv – att försvara vår nation och dess invånare – på ett för ändamålet korrekt sätt talar sitt eget språk. När det inte ens finns underkläder som passar, hur ska

man då kunna förvänta sig att svårare och mer komplexa saker än trosor ska fungera för en kvinna i Försvarsmakten?

Fru talman! Jämställdhetsarbetet inom Försvarsmakten är viktigt, men om det inte blir på riktigt är det ju inte viktigt. Grundläggande är möjligheten till bra, ändamålsenlig materiel, till exempel kläder och skor, som passar olikheter – och även när man är gravid.

Flera andra hinder för ökad jämställdhet nämns i FOI:s rapport *Karriärhinder för militära kvinnor*. Det finns helt enkelt en hel del kvar att göra. Då tycker jag, fru talman, att en regering – oavsett om den säger sig vara feministisk eller inte – borde ta mer ansvar än denna gör nu, när den bara hänvisar till att värnplikten är könsneutral och att Försvarsmakten bär ansvaret. Det är inget annat än dåligt ledarskap.

Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag har inte bara hänvisat till allmän värnplikt, utan jag har här redogjort för ett antal övriga åtgärder. Men jag ser allmän värnplikt som ett viktigt instrument i sammanhanget. Det kanske man från er kant inte har något intresse av att beskriva, men jag tycker att det är viktigt och ser att det har reell effekt.

Jag har inte heller sagt att det är problemfritt när det gäller materiel och sådana saker. Men jag har här redovisat att man har gjort en del. Du nämnde gravidskjortor. Jag har sagt två gånger att gravidskjortor är någonting som man har beställt – 420 exemplar.

Bortse inte från det som görs, och måla inte upp bilden att ingenting händer! Det händer saker i positiv riktning, men det är inte tillräckligt. Jag tycker inte att man tjänar särskilt mycket på att bara ge en rätt igenom negativ bild av sakernas tillstånd. Se det här nyanserat! Man försöker arbeta med frågan, men man har ännu inte kommit ända fram. Vi försöker föra dialog med Försvarsmakten. Vi har en jämställdhetsintegreringsplanering. Detta arbete fortsätter och kommer att behöva fortsätta under över-skådlig tid. Det är inget som kommer att vara löst med omedelbar verkan vid någon specifik tidpunkt.

Det handlar också om attityder och beteenden i vardagen. På en arbetsplats med många människor kan attityder leva kvar länge, särskilt om det finns traditioner i sammanhanget. Men jag uppfattar Försvarsmaktens ledning som seriöst intresserad och seriöst engagerad i detta. De vill verkligen förbättra situationen. Det håller jag dem räkning för, och det hoppas jag att man gör också i riksdagen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2018/19:316 om Kostnadsutjämningsutredningen

Anf. 8 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Mikael Damsgaard har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att en kommande förändring av regionernas kostnadsutjämnings bättre ska ta hänsyn till risken för ohälsa hos befolkningen och hur

jag och regeringen avser att kompensera de kommuner och regioner som drabbas negativt av förslaget till ny kostnadsutjämning.

Det är snart tio år sedan systemet för kostnadsutjämning för kommuner och landsting sågs över senast. Flera av de uppgifter och beräkningar som ligger till grund för kostnadsutjämningsutredningens förslag innebär genomgående uppdateringar och vissa ändringar i systemet. Uppdateringarna och ändringarna syftar till att systemet i högre grad ska beakta strukturella skillnader mellan kommuner och mellan landsting.

När det gäller delmodellen för hälso- och sjukvård inom kostnadsutjämningsutredningen föreslår utredningen vissa förändringar och en förenkling. De flesta remissinstanser som yttrat sig om förslaget är positiva till detta. Det föreslås att en variabel för utbildningsbakgrund läggs till i delmodellen eftersom utbildningsnivå har en stark koppling till folkhälsa och därmed till vårdbehov och vårdkostnader. Andra ändringar föreslås också, till exempel uppdateringar av kompensationen för merkostnader för vård i glesbygd.

Bedömningen är att de ändringar som föreslås kommer att leda till att större hänsyn tas till strukturella faktorer som påverkar vårdbehov och vårdkostnader, däribland skillnader i ohälsa, men även till andra faktorer såsom gleshet. Detta kommer att skapa mer likvärdiga förutsättningar för landets kommuner och landsting.

Regeringen anser att det är angeläget att ett uppdaterat system kan träda i kraft 2020. Ändringarna i kostnadsutjämningsutredningen kommer att innebära välbehövliga tillskott för många kommuner och landsting. Samtidigt innebär ändringarna negativa effekter för andra.

För att de kommuner och landsting som påverkas negativt av förändringarna ska få möjlighet att ställa om och anpassa sig föreslås så kallade införandebidrag, som gör att effekterna av ändringarna slår igenom successivt. I den lagrådsremiss regeringen har beslutat om förlängs också införandeperioden jämfört med utredningens förslag så att det finns mer tid till omställning.

De uppdateringar och ändringar av kostnadsutjämningsutredningen som föreslås är en viktig åtgärd för att skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting. Samtidigt verkar regeringen för att stärka samtliga kommuner och landsting, exempelvis genom förstärkningar av statsbidragen.

Anf. 9 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka civilministern för svaret.

Kostnadsutjämningsutredningen fyller en viktig funktion för att utjämna strukturella skillnader mellan landets kommuner och regioner. Men för att utjämningsystemen ska upplevas vara legitima är det viktigt att de är transparenta och att träffsäkerheten är god.

Kostnadsutjämningsutredningen föreslår i sitt slutbetänkande förändringar som, om förslaget genomförs, innebär stora förändringar för kommuner och regioner runt om i Sverige. Jag har ställt denna interpellation med anledning av att regeringen har aviserat ett nytt kostnadsutjämningsystem, som med kort framförhållning ska träda i kraft redan nästa år.

Prot. 2019/20:5
17 september

Svar på
interpellationer

I mitt hemlän Västmanland är utbildningsnivån lägre och ohälsotalen högre än för riket i genomsnitt. Dessutom är det bara fyra län i riket där arbetslösheten är högre än i Västmanland. Trots detta blir Västmanlands län en av de största förlorarna genom utredningens förslag. Sammantaget förlorar västmanlänningarna i snitt nästan 1 000 kronor per invånare och år om förslaget genomförs. Det motsvarar kostnaden för i storleksordningen 400–500 lärare i Västmanland.

De stora förlorarna är Västerås stad, men också Region Västmanland. Region Västmanland förlorar genom de förändringar som utredningen föreslår 801 kronor per invånare. Det är faktiskt mer än någon annan region i landet. Detta innebär att Region Västmanland trots ökande vårdbehov hos befolkningen, stora investeringsbehov och befintliga sparbeting behöver spara ytterligare 214 miljoner kronor på grund av förändringarna av kostnadsutjämningen.

Inom landstingsvärlden är indexet CNI, care need index, väl etablerat och används för att mäta risk för ohälsa i befolkningen. CNI används också för att fördela resurser till familjeläkarmottagningar och vårdcentraler i många regioner i landet.

Enligt detta index är risken för ohälsa bland befolkningen näst störst i Västmanland av landets samtliga regioner. Trots detta blir Region Västmanland nettobetalar i kostnadsutjämningen och den största förloraren till följd av föreslagna förändringar.

Jag vill därför fråga statsrådet på vilka grunder regeringen menar att utredningens förslag till beräkning av befolkningens vårdbehov bättre svarar mot behoven i regionerna än det index som är vedertaget hos regionerna för att mäta just risk för ohälsa i befolkningen.

Anf. 10 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Mikael Damsgaard, för denna viktiga fråga!

Regeringen har beslutat att gå vidare med utredningens förslag därför att vi, liksom en tydlig majoritet av remissinstanserna, ser behovet av förstärkt och uppdaterad utjämning för att hålla ihop Sverige. Alla Sveriges medborgare har rätt till likvärdig välfärd, sjukvård, äldreomsorg och skola av hög kvalitet, oavsett var i landet de bor.

Inom ramen för den kommunala självstyrelsen är det kommunerna och regionerna som driver sjukvården och de övriga välfärdstjänsterna. Om vi ska kunna uppnå denna likvärdighet krävs en aktiv utjämning så att de kommuner och regioner som har en mer gynnsam struktur får dela med sig till de kommuner och regioner som av strukturella skäl har en mindre gynnsam struktur och högre kostnader.

En av anledningarna till att vi väljer att gå vidare med detta förslag och också förstärker en del av de slutsatser som utredningen drog är att vi måste ta bort de faktorer som går att påverka. Detta system ska bygga på faktorer som *inte* går att påverka för kommuner och regioner – strukturerna i en befolkning.

Det är bekymmersamt att utjämningssystemet i dagens läge inte tillräckligt beaktar gleshetsfaktorn. Det är dyrare att bedriva sjukvård i Jämtland Härjedalen, med de geografiska förutsättningar som råder där och det glesa befolkningsunderlaget, än i andra regioner där vi har mer tätbefolkade strukturer. Då måste en omfördelning ske, för annars får vi inte en likvärdig sjukvård i Jämtland Härjedalen, Norrbotten eller andra delar av

landet där vi har en stark glesbygdsstruktur. Därför har vi valt att gå vidare med detta.

Med detta sagt har Mikael Damsgaard dock rätt. Västmanland är en viktig del av vårt land. Medborgarna i Västmanland har samma rätt till likvärdig sjukvård som de i resten av Sverige. Därför måste förändringen av kostnadsutjämningen ske på ett sådant sätt att Region Västmanland får förutsättningar att ställa om. Förändringen måste också ske i takt med att vi ökar de generella och riktade statsbidragen till Region Västmanland.

Därför valde vi att förändra och justera utredningens förslag så att vi sänker taket för förändring, från 300 kronor till 250 kronor per kommun och invånare, så att införandeperioden blir längre och Region Västmanland får bättre förutsättningar att ställa om och att koordinera detta med växande intäkter från statsbidragen.

Det är helt rätt som Mikael Damsgaard säger: Detta måste vi beakta – och det har beaktats. Självklart kommer detta att genomföras på ett sätt som innebär att även Region Västmanland får goda förutsättningar att bedriva en sjukvårdsverksamhet av mycket hög kvalitet.

Anf. 11 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Civilministern säger att förslaget på ett bättre sätt än i dag ska ta hänsyn till de merkostnader som uppstår på grund av gles befolkning. Men i lagrådsremissen framgår det emellertid att flera remissinstanser är kritiska till just utformningen av gleshetskomponenten i förslaget. Exempelvis lyfter Sveriges Kommuner och Landsting fram att beräkningsmodellen inte är transparent och att den huvudsakligen bygger på 20 år gamla antaganden. Bland annat pekar SKL på att ingen empirisk analys har gjorts av hur fördyrande gleshet är.

Vad gäller min fråga om kompensation för de kommuner och regioner som drabbas negativt av förändringen konstaterar jag av statsrådets svar att en kompensation sker under en införandeperiod, men därefter får de regioner som förlorar på detta själva stå för den fulla kostnaden.

Många regioner och kommuner, stora som små, har en ansträngd ekonomisk situation som i hög grad beror på en misslyckad migrations- och integrationspolitik i kombination med demografiska utmaningar. I många kommuner skenar socialtjänstens kostnader. Skolans uppdrag blir allt svårare, och ansvaret för att skapa trygghet på gator och torg har alltmer överlämnats till kommunerna.

Regeringen vill nu forcera införandet av ett nytt förslag för att möta regioners och kommuners ansträngda situation i stället för att på allvar ta ansvar för de problem som finns i många kommuner och regioner. Flera remissinstanser är också kritiska till den forcerade tidsplanen. Exempelvis menar Statistiska centralbyrån i sitt remissvar att förändringarna tidigast kan genomföras 2021 om myndigheten ska hinna kvalitetssäkra beräkningarna.

En förutsättning för att kommuner och regioner ska kunna ta sitt ansvar för välfärden är att planeringsförutsättningarna är förutsägbara. Lagrådsremissen innehåller inga beräkningar av hur förslaget slår mot enskilda kommuner och regioner. Det snabba införandet försvårar således kommuners och regioners förutsättningar att ta ansvar för sitt uppdrag.

Prot. 2019/20:5
17 september

Svar på
interpellationer

Mot denna bakgrund vill jag därför fråga när ett definitivt besked kommer om hur förslaget slår mot enskilda kommuner och regioner.

Anf. 12 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag är övertygad om att det är viktigt att hålla sig till sanningen i debatter som denna och inte använda överord. Man får inte dras med i rådande trend i sociala medier där saker och ting överdrivs. "Forcering" är ett väldigt starkt ord med tanke på att vi följer utredningens förslag.

Utredningen tillsattes av regeringen och hade en parlamentarisk förankring i och med en parlamentarisk referensgrupp i vilken även Moderata samlingspartiet hade en representant. Under utredaren Håkan Sörmans ledning kom man fram till slutsatsen att förändringen skulle träda i kraft den 1 januari 2020. Utredningen har remitterats i enlighet med svensk grundlag. Vi har beaktat remissynpunkterna och lägger på riksdagens bord snart fram ett förslag som helt enkelt följer utredningens tidsplan och förslag.

Det är så vi jobbar i svensk förvaltning, och det är så det ska vara i svensk förvaltning. Det handlar inte om någon forcering.

Forcering är det när riksdagen fattar beslut om att dra ned budgeten för Arbetsförmedlingen med några veckors varsel. Det handlar inte om forcering när man följer en parlamentarisk process för hur man hanterar lagförslag i vårt land.

Varför håller vi oss då till utredningens tidsplan? Jo, av den enkla anledningen att läget i svensk glesbygd är akut. Vi har länge talat om de strukturella förändringarna vad gäller urbaniserings effekter, effekter av en åldrande befolkning och hur detta påverkar glesbygdsregionerna. Nu står vi där. Nu står Region Jämtland Härjedalen med dessa utmaningar. Nu finns de här utmaningarna på Gotland och i fler glesbygdsregioner.

Då kan regeringen antingen sitta och titta på och acceptera att de regionala klyftorna ökar, att klyftorna mellan land och stad ökar och att Sverige går den väg som många andra västeuropeiska länder har gått, eller så kan regering och riksdag agera för att utjämna skillnaderna mellan land och stad. Då är det också rimligt att vi beaktar gleshet mycket mer när vi fördelar resurser i vårt land.

Utifrån de förutsättningar som glesbygdsregionerna har i dag är det inte möjligt att erbjuda medborgarna en likvärdig sjukvård. Det är nämligen otroligt mycket dyrare att bedriva sjukvård i glest befolkade områden. Och då måste vi agera. Därför har vi i vanlig svensk ordning en ordentlig utredning med en mycket erfaren utredare, en parlamentarisk förankring av utredningsarbetet, en remissomgång, en lagrådsbehandling och nu en möjlighet för riksdagen att titta på frågan.

Fru talman! Jag vill understryka en sak. Vi i regeringen ser ett stort behov av att kompensera *alla* kommuner och landsting för de växande utgifter som den demografiska utvecklingen innebär. Vi kommer att utöka statsbidraget till Region Västmanland liksom till alla regioner och kommuner i vårt land. Vi kommer att öka de riktade statsbidragen till de särskilda satsningar som behövs inom sjukvårdens områden. Vi kommer också att öka de generella statsbidragen.

Välfärd kostar nämligen. Välfärd måste få kosta. Denna regering kommer aldrig att svika välfärden. Välfärden kommer först för vår del. Vi skulle aldrig, fru talman, förändra de modeller som handlar om utjämning mellan landets kommuner och landsting utan att samtidigt öka statsbidragen så att kommuner och landsting de facto får mer resurser att spendera på välfärden.

Jag kan garantera Mikael Damsgaard att det kommer att bli en kompensation till alla kommuner, inklusive Region Västmanland och Västmanlands kommuner.

Anf. 13 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Jag ställde den här interpellationen med anledning av att västmanlänningarna blir några av de största förlorarna genom det nya förslaget om kostnadsutjämning. Detta sker trots att utbildningsnivån är lägre, ohälsotalen är högre och arbetslösheten är högre än för riket i genomsnitt. Enligt det index som är vedertaget inom landstingssektorn för att mäta risk för ohälsa har Västmanland näst störst risk i hela landet för ohälsa.

Jag tror att vi är överens om att en väl fungerande kostnadsutjämning är viktig för att skapa mer lika förutsättningar över hela landet. Förändringar av kostnadsutjämningssystemet kan emellertid inte kompensera för misslyckanden inom andra politikområden.

Det är också viktigt att ett utjämningssystem även om det inte gillas av alla ändå tolereras och upplevs vara legitimt av hela sektorn. Här har det liggande förslaget flera brister, som jag har lyft upp i tidigare anföranden. Det är därför jag menar att man forcerar fram förändringen. Detta riskerar på sikt hela utjämningssystemets legitimitet.

Här hade det varit att föredra att viktiga frågetecken som har lyfts fram av remissinstanser redades ut och att kommuner och regioner gavs möjlighet till en bättre framförhållning i sin planering.

Jag vill avslutningsvis tacka civilministern för en bra och intressant diskussion om kostnadsutjämningen. Fortsättning följer.

Anf. 14 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Ett stort tack till Mikael Damsgaard för engagemanget i de frågor som rör kommunal sektor och för denna debatt. Ju fler riksdagsledamöter som är engagerade i den kommunala sektorns verklighet och utveckling, desto bättre blir förutsättningarna för den svenska staten att ge kommunerna de möjligheter som behövs för att vi ska få en likvärdig välfärd i hela landet. Vi behöver mer av dessa debatter här i kammaren.

Alla är vinnare på detta. Alla i Sverige, alla kommuner och alla regioner, är vinnare på en uppdaterad och förstärkt utjämning. Sverige är ett land som ska hålla ihop. En av Sveriges absolut viktigaste tillgångar är det faktum att vi har lyckats hålla borta alltför stora klyftor, såväl sociala som regionala klyftor. Nu har vi dock en utveckling bakom oss där de regionala klyftorna har vuxit, och om vi inte gör något ökar detta även framöver. Detta har skett med anledning av den demografiska utvecklingen och att vi har en mycket stark urbanisering.

Från statens sida krävs nu väldigt aktiva åtgärder för att hålla ihop Sverige och för att minska de regionala klyftorna. Utjämningen är en del av detta, men det kommer inte att räcka. Det vill jag vara väldigt tydlig med här i kammaren så att det även står i protokollet. Det kommer inte att räcka

med en kostnadsutjämning. Det är en viktig och nödvändig förändring, men från staten kommer det att krävas mycket mer för att vi ska hålla tillbaka det slags utveckling som vi har sett i andra delar av västvärlden där klyftorna växer regionalt.

I Sverige kan vi hålla ihop samhället. Vi har förutsättningarna för det, om vi hjälps åt och sätter likvärdigheten först och om vi går tillbaka till det som fastslås i grundlagen och andra lagar, där vi inte gör skillnad på medborgare. Vi måste fastslå att alla medborgare, oavsett var i landet de bor, har rätt till en likvärdig välfärd. Om vi har detta som ledord kommer vi också att lyckas med att upprätthålla likvärdigheten i välfärden och därmed sammanhållningen i samhället.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2019/20:7 Behandling av personuppgifter vid hantering av oredlighet i forskning

Skrivelse

2019/20:4 Riksrevisionens rapport om bostadsbidrag och trångboddhet

EU-dokument

COM(2019) 461 Förslag till rådets förordning om åtgärder för genomförande och finansiering av unionens allmänna budget under 2020 i samband med Förenade kungarikets utträde ur unionen

§ 7 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 13 september

2019/20:1 Ökade arbetsplatsrelaterade olyckor bland elektriker

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:2 Könsdiskriminering i Iran

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:3 Stöd till IS-terrorister

av *Henrik Vinge* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

den 16 september

Prot. 2019/20:5
17 september

2019/20:4 Fängslade strejkande arbetare i Iran

av *Amineh Kakabaveh* (-)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:5 Körkort för tunga fordon

av *Alexandra Anstrell* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 september

2019/20:6 Tjänstemannaansvar

av *Ida Drougge* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:7 Värnande av mänskliga rättigheter för Kinas medborgare

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:8 Jaktsabotage

av *Fredrik Lindahl* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:9 Beredskapskrav

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:10 Massiv elmarknadshubb som medför säkerhetsrisker

av *Arman Teimouri* (L)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:11 Gifttunnor i Östersjön

av *Jörgen Berglund* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:12 Utvecklingstid

av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

den 16 september

2019/20:13 Ökad arbetslöshet

av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:14 Bilbränder

av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:15 Förmånsbeskattning av fyrhjulingar för Sveriges bönder och skogslantbrukare

av *Lars Beckman* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:16 Spridning av granbarkborre från statlig skogsmark

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:17 Elsparkcyklar

av *Lars Beckman* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:18 Straffskatt på husbilar

av *Lars Beckman* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:19 Arbetsförmedlingens omställningsarbete

av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2019/20:20 Dumpade gifttunnor

av *Lars Beckman* (M)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2019/20:21 Kemikalieskattens effektivitet

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

§ 9 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 13 september

2018/19:920 Regeringens agerande mot Kina

av *Magdalena Schröder* (M)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2018/19:921 Konflikten i Kashmir

av *Serkan Köse* (S)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2018/19:932 Besiktningsskrav på restaurangbåtar och pråmar

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

den 16 september

2018/19:936 Lärdomar från Danmark kring WLTP-metoden

av *Lars Beckman* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2018/19:937 Beskattning av husbilar

av *Thomas Morell* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2018/19:938 Åtgärder mot brottligheten på landsbygden

av *Kristina Yngwe* (C)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 13.40.

Prot. 2019/20:5
17 september

Sammanträdet leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Meddelande om frågestund	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 4 Svar på interpellation 2018/19:311 om ändamålsenligt materiel för kvinnor i försvaret	1
Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	1
Anf. 2 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	2
Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	3
Anf. 4 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	4
Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	4
Anf. 6 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	5
Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	6
§ 5 Svar på interpellation 2018/19:316 om Kostnadsutjämningsutredningen	6
Anf. 8 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	6
Anf. 9 MIKAEL DAMSGAARD (M)	7
Anf. 10 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	8
Anf. 11 MIKAEL DAMSGAARD (M)	9
Anf. 12 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	10
Anf. 13 MIKAEL DAMSGAARD (M)	11
Anf. 14 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	11
§ 6 Bordläggning	12
§ 7 Anmälan om interpellationer	12
§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar	13
§ 9 Anmälan om skriftliga svar på frågor	14
§ 10 Kammaren åtskildes kl. 13.40.	15